

восстановление работы машиностроительных отраслей Украины.

Ключевые слова: базовые отрасли экономики Украины, производство стали, потребление стали, черная металлургия, уровень промышленного производства, уровень индустриального развития, экономическая безопасность.

УДК 65.015.148

О.Б.Маленко,
к.е.н., доцент кафедри міжнародних
економічних відносин,
Київський міжнародний університет

РОЛЬ АУТСОРСИНГУ В МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ

В умовах глобалізації ринків праці залучення України до світового ринку аутсорсингу стає актуальним. Сутність аутсорсингу полягає в оптимізації діяльності компанії за рахунок передачі непрофільних функцій та корпоративних компетенцій, виконання бізнес-процесів зовнішнім організаціям з метою ефективного використання всіх видів ресурсів і концентрації зусиль на основному виді діяльності.

Ключові слова: Аутсорсинг, трудова міграція, бізнес-процеси, кваліфікована робоча сила, ІТ послуги.

В умовах глобалізації ринків робочої сили, активної трудової міграції, національні ринки праці все більше втрачають свою замкненість та відокремленість. Транснаціональні потоки трудових ресурсів набувають систематичного характеру. Тому особливо актуальним стає залучення України до світового ринку аутсорсингу.

Питанням визначення аутсорсингу, а також його використання на світовому ринку праці, присвячені праці українських і зарубіжних авторів, серед них: Айвазян З., Анікін Б., Анохін О., Брюс Д., Володін Ю., Грунич Ю., Дугінець Г., Кетлер Д., Лотфуллін Р., Микола О., Павлов А. Проте залишається актуальним теоретичне узагальнення і систематизація накопиченого матеріалу.

Отже, метою статті є визначення ролі аутсорсингу в міжнародному бізнесі та можливостей залучення до нього суб'єктів української економіки.

Термін “аутсорсинг” (“outsourcing”) походить від англійського “outside resource using” – використання зовнішніх ресурсів. Уведення цього терміна в теорію менеджменту Б. Анікін і деякі інші вчені пов'язують із використанням ресурсів зовнішніх організацій або провайдерів у галузі інформаційних технологій. Аутсорсинг набув поширення у зв'язку з розвитком інформаційних систем і технологій. Початок “епохи аутсорсингу” відносять до 60-х рр. ХХ ст., а саме – до 1962 р., коли було засновано Electronic Data System Corporation (EDS).

Незважаючи на широке застосування аутсорсингу в сучасній бізнес-практиці, саме поняття “аутсорсинг” ще не остаточно утвердилось. У західній і вітчизняній науковій і бізнес-літературі наведені принципово різні визначення аутсорсингу. Переважна більшість авторитетних джерел визначають аутсорсинг як процес передачі функцій стороннім організаціям. Достатньо вдалим, на нашу думку, є визначення аутсорсингу “Современным экономическим словарем” (Б. Райзберг, Л. Лозовський, Е. Стародубцева): аутсорсинг – це передавання традиційних не ключових функцій організації (таких, наприклад, як бухгалтерський облік або рекламна діяльність для машинобудівної компанії) зовнішнім виконавцям – аутсорсерам, субпідрядникам, висококваліфікованим фахівцям сторонньої фірми [4].

Проте таке визначення не розкриває причини і наслідки застосування аутсорсингу. Український дослідник Микола О. дотримуються інструментального підходу до тлумачення аутсорсингу, що відображає сучасні тенденції в менеджменті, а визначення розкриває сутність аутсорсингу як одного зі способів підвищення конкурентоспроможності підприємства. Аутсорсинг – це інструмент посилення конкурентоспроможності підприємства за рахунок концентрації на ключових, виходячи з ринкових умов, для підприємства компетенціях, функціях та/або бізнес-процесах. Під бізнес-процесом необхідно в цьому випадку розуміти сукупність взаємопов'язаних функцій і видів виробничої діяльності, спрямованих на досягнення певного результату [2].

Таким чином, сутність аутсорсингу полягає в оптимізації діяльності компанії за рахунок

передачі непрофільних функцій і корпоративних компетенцій, виконання бізнес-процесів зовнішнім організаціям з метою ефективного використання всіх видів ресурсів і концентрації зусиль на основному виді діяльності. Аутсорсинг є продуктом сучасних тенденцій розвитку світогосподарських процесів протилежних монополізації. Сутність цієї методології полягає в адаптації управління організацією до умов ринку, що дозволяє за короткий час швидко входити в новий бізнес, використовуючи всі можливості зовнішнього середовища, у деяких випадках і ресурси конкурентів.

Переваги, набуті користувачем аутсорсингових послуг, найзначущі для компаній, які мають іноземні філіали і представництва. Насамперед, це стандартні переваги, властиві аутсорсингу будь-якого виду діяльності. Вони включають можливість для керівництва не відволікатися на управління обслуговуваними функціями і внаслідок цього приділяти більше уваги основному бізнесу компанії.

Основною вигодою є можливість використовувати чужий високопрофесійний досвід, накопичений при виконанні аналогічних завдань, і постійний доступ до нових технологій і знань. Компанія, що спеціалізується на наданні певних послуг, першою зіштовхується з виникаючими проблемами в даній галузі, інвестує у вироблення виконання завдань і розвиток відповідних технологій, у постійне підвищення кваліфікації свого персоналу.

Друга група переваг специфічна саме для аутсорсингу фінансової функції і полягає в перекладенні відповідальності за організацію обліку і правильність його ведення на аутсорсингову компанію. Важливий комплекс питань бухгалтерського обліку і звітності з'ясовується професіоналами своєї справи, що при цьому детально знають специфіку роботи підприємства клієнта. Бухгалтерська/аудиторська фірма може знайти нетрадиційні розв'язки проблем, що виникають під час аутсорсингу, а потім і відстояти їх у спорі з податковими органами або в суді. Отже, знижується ризик ухвалення помилкових рішень і зростають шанси на успіх у дискусіях з податковими органами при захисті вигідних для клієнта рішень з тих спірних питань, для яких існує подвійне тлумачення чинного законодавства.

Відшкодування збитків, пов'язаних з неправильним розрахунком податків або з невчасним наданням звітності, відбувається за рахунок аутсорсингової компанії.

Вузька спеціалізація в певній галузі дозволяє забезпечувати надійне і якісне виконання переданої їй на аутсорсинг функції, а завдяки виконанню однотипних операцій для безлічі клієнтів постачальник може утримувати конкурентоздатні ціни на свої послуги. Для того, щоб забезпечити таку ж якість самостійно, замовнику необхідні значні інвестиції в розвиток персоналу, устаткування, програмне забезпечення.

Переваги міжнародного аутсорсингу перевершують ті, які можна набути при простому переведенні бізнесу в іншу країну в пошуках дешевої робочої сили, тим більше, що пошук кваліфікованої робочої сили на місцях і організація там філії може являти значні труднощі.

Аутсорсинг може дозволити компанії скористатися ресурсами, доступ до яких інакше був би неможливий, наприклад, при розширенні географії діяльності фірми або при створенні нової компанії.

Аутсорсинг дозволяє компанії-замовникові скоротити витрати і значно понизити трудомісткість і витрати на експлуатацію інформаційних систем і додатків, концентруватися на основних бізнес-процесах компанії, не відволікаючись на допоміжні.

До основних приймаючих країн належать Індія, Китай, Східна Європа, Філіппіни, Панама, Ірландія, Єгипет і деякі інші, що володіють такими властивостями, як:

- наявність у них великого обсягу кваліфікованої робочої сили;
- низькооплачувана праця;
- висока якість освіти;
- знання на місцях іноземних мов;
- висока мотивація співробітників (для яких робота в компанії означає можливість працювати за спеціальністю й здійснення значного кар'єрного зростання);
- сприятлива політика, що проводиться державою;
- поліпшення в телекомунікаційній структурі.

При цьому в кожній країні, безумовно, є свої переваги й недоліки. Так, наприклад, в Індії добре володіють англійською мовою, тоді як у Східній Європі й Китаї знання мови на порядок гірше. В Україні є багато висококваліфікованих програмістів, але нестабільна політична ситуація може негативно позначитися на роботі компаній. Між тим становище в приймаючій країні може змінюватися. Оскільки останніми роками значно зросла конкуренція між компаніями, що використовують аутсорсинг, то країни змагаються один з одним і в проведенні законодавчих і нормативних ініціатив, створенні інфраструктури. Китай, наприклад, працює над поліпшенням бізнес-клімату в країні, проводячи

реформи у сфері інтелектуальної власності й застосовуючи особливий податковий режим до прямих іноземних інвестицій у країну. У зв'язку з цим спостерігається зростаюча впевненість компаній у використанні можливостей цих регіонів.

Лідер аутсорсингу – Індія. На її частку припадає 50–80% доходів від аутсорсингу в усьому світі. Провідні індійські компанії в даній галузі – це три гіганти Віпро Текнолоджіс, Тата Консалтансі Сервісес і Інфосіс Текнолоджіс, і наступні за ними Сатям, Когнізант, Поларіс, Патні та ін. За даними дослідження, проведеного компанією Браун-Уілсон Едвайзерс [1], з 50 найефективніше керованих компаній-виконавців замовлень у сфері аутсорсингу 13 – індійські.

Успіх індійських компаній багато в чому пояснюється грамотною політикою держави. Саме індійська влада наприкінці 1980-х рр., коли країна ще була закритая для закордонних компаній, визначала напрямки розвитку галузі інформаційних технологій. Це відбувалося за рахунок того, що держава була єдиним замовником високотехнологічної продукції, зробленої в Індії.

Поширення аутсорсингу значною мірою обумовлене стрімким зростанням потреби провідних економік світу в необхідному персоналі. Так, наприклад, у Японії в 2010-му гостра нестача персоналу становила 74%, а вже в 2011 році – 80%. В Індії нестача персоналу в 2011-му становила 67%, тоді як у 2010 року – усього 16%, тобто показник за рік виріс відразу на 51%. У США 2011-го року цей показник виріс на 38 пунктів і становив 52% проти 14% у 2010 році.

Саме бажання підприємців з'ясувати питання з персоналом і бурхливий розвиток високих інформаційних технологій провокують якісні зміни у формах міжнародної трудової міграції. Її різноманітний і складний характер виражається, зокрема, у дуалізмі міграції робочої сили: «віртуальної» і реальної міграції. Світові тенденції постійного збільшення інформаційного складника свідчать про те, що відбувається все більший крен економіки у «віртуальну площину». Глобальні масштаби набувають технології використання знань і навичок фахівців без їх фізичного переміщення, за рахунок розвитку аутсорсингових відносин. Створюється основа для переосмислення традиційного розуміння міграції, оскільки особи, які працюють у межах аутсорсингу, можуть вважатися «практично неіснуючими» для національної економіки, хоча вони і не є класичними трудовими мігрантами. Електронний характер такої діяльності часто передбачає відсутність будь-яких податкових надходжень до бюджету, оскільки винагорода надходить через електронні гаманці глобальної мережі, а велика частина цих потоків ніким не декларується і не враховується в оподаткуванні. Використання переваг якісних і недорогих послуг, пропонуєваних кваліфікованими і спеціалізованими працівниками, для деяких компаній може зменшити витрати на 60%. Це зумовило перетворення аутсорсингу в швидкозростаючий компонент міжнародної економіки. Він являє собою своєрідну міграцію робочих місць. За прогнозами Forrester Research, до 2015 р. аутсорсинг перемістить 3,3 млн. робочих місць зі США до країн Східної Європи. Характерно, що зростання аутсорсингу забезпечується здебільшого за рахунок кваліфікованих послуг. Глобальний аутсорсинг буде все більше впливати на так званий «віртуальний витік умів», незважаючи на те, що його у звичному розумінні немає.

Україна, на нашу думку, має величезний потенціал, щодо активного залучення на ринок міжнародного аутсорсингу, передусім у сфері ІТ. Основні послуги, які надаються компаніями-аутсорсерами в Україні, – це розробка програмного забезпечення, підтримка й обслуговування, системне адміністрування, забезпечення якості і консалтингу, вбудоване програмне забезпечення, ІТ-обладнання. За оцінками Центральної і Східно-Європейської асоціації з аутсорсингу (Central and Eastern European Outsourcing Association), ринок ІТ-аутсорсингових послуг і послуг з розробки програмного забезпечення в Україні останніми роками мав стабільну тенденцію до зростання, і в 2011 році виріс на 20 становивши 1,1 млрд. дол. США, а кількість спеціалістів, зайнятих у цій сфері, досягла 25 тис. 70% українських спеціалістів, зайнятих за схемою аутсорсингу, працюють на американські і європейські компанії [5].

У своєму дослідженні аутсорсингу в країнах Центральної і Східної Європи, Асоціація поставила Україну на перше місце серед усіх країн Центральної і Східної Європи за обсягом наданих ІТ-аутсорсингових послуг, за обсягом компанії, які діють на ринку ІТ-аутсорсингу і за кількістю залучених спеціалістів [7].

За результатами дослідження Gartner Research (проводиться щорічно і визначає найпривабливіші аутсорсингові дестинації серед 72 країн світу на основі 10 основних критеріїв: мова, підтримка уряду, інфраструктура, політичне й економічне середовище, культурна сумісність, система освіти, обсяг ринку робочої сили, її вартість, захист інформації та інтелектуальної власності, конфіденційність), Україна входить до 30 найпривабливіших аутсорсингових дестинацій світу [6].

Проте, незважаючи на активний розвиток аутсорсингу в Україні, залишається низка проблем, які потребують розв'язання. Український аутсорсинг має потребу в маркетингу й рекламі, просуванні на

міжнародному ринку, а крім того, підтримці з боку органів влади, який поки не спостерігається. Відсутність державної підтримки почасти викликана пасивністю самих гравців. Але зараз, коли індустрія виросла й консолідувалася, виникає безліч перешкод для подальшого розвитку: проблеми з імпортом досвідного обладнання для виконання дослідницьких проєктів, відсутність рекламної підтримки країни на міжнародних ринках, відсутність технопарків з розвинутою інфраструктурою та зв'язками з навчальними закладами, системні проблеми підготовки кадрів українськими вишами.

Отже, міжнародний аутсорсинг набуває неабиякого значення для міжнародний бізнес. Він сприяє зменшенню витрат, а тим самим і зменшенню ціни кінцевої продукції. Україна на сучасному ринку аутсорсингу виступає постачальником аутсорсингових послуг, що створює передумови переходу українських підприємств на інноваційний шлях розвитку.

Література

1. Дугінець Г.В. Міжнародний аутсорсинг як новітня форма міжнародного поділу праці // Економічний простір. – 2012. – № 62. – С. 12–17.
2. Микало О.І. Підходи до визначення терміна «Аутсорсинг» // Економічний вісник НТУУ «КПІ». – 2010. – № 8, – С. 111–115.
3. Мировая экономика и международный бизнес: / под общ. ред. В.В. Полякова, Р.К. Щенина. – М.: КНОРУС, 2007. – 656 с.
4. Современный экономический словарь / Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. – [5-е изд., перераб. и доп.]. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 495 с.
5. “Exploring Ukraine. IT Outsourcing Industry”: The volume of IT outsourcing services provided in Ukraine has grown by a factor ten [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://ceeoa.org>
6. Gartner's 30 Leading Locations for Offshore Services, 2012 [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.gartner.com/DisplayDocument?ref=clientFriendlyUrl&id=1491316>
7. Ukrainian Hi-Tech Initiative. Exploring Ukraine. IT Outsourcing Industry 2012 [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://ru.scribd.com/doc/102233525/Exploring-Ukraine-IT-Outsourcing-Industry-2012>

В условиях глобализации рынков труда включение Украины в мировой рынок аутсорсинга становится актуальным. Суть аутсорсинга состоит в оптимизации деятельности компании за счет передачи непрофильных функций и корпоративных компетенций, исполнения бизнес процессов внешними организациями с целью эффективного использования всех видов ресурсов и концентрации усилий на основном виде деятельности.

Ключевые слова: Аутсорсинг, трудовая миграция, бизнес процессы, квалифицированная рабочая сила, ИТ услуги.

In terms of labour markets globalization participation of Ukraine in the world outsourcing market is very important. Outsourcing means optimization of company's activity by means of transferring non-profiling functions and corporative competence, performing business process to external organizations aimed at effective use of all types of resources and concentration of efforts on the main activity.

Key words: Outsourcing, labour migration, business process, qualified labour force, IT services.